

Nasuprot dvama prethodnima, trećim je sveskom predstavljena seoska odjeća iz kompleksa panonskog dijela Hrvatske. Kao reprezentant podravske nošnje izabran je lokalitet Koprivnički Ivanec. Budući da je riječ o sredini koja je u prošlosti bila izrazito agrarna, a posljednjih se decenija intenzivno modernizira, industrijalizira pa i urbanizira, doima se veoma opravdanim da se ivanečka nošnja ovako izrađenom dokumentacijom otme zaboravu. Kao predložak za rekonstrukciju autorica je odabrala modalitet nošnje kakav je u tom selu bio uobičajen u doba oko prvog svjetskog rata.

Poput ostalih svezaka ove serije i ova su tri sveska dopunjena prijevodima tekstova na engleskom, francuskom i njemačkom, te ilustrirana brojnim crno-bijelim i kolor fotografijama, kako odjevne cjeline tako i pojedinih detalja na sastavnim dijelovima. Autorice krojeva su Diana Heide za Čilipe i Doli, te Jasminka Vujičić za Koprivnički Ivanec, autor crteža načina i redosljeda oblačenja je Boris Demur, a urednik edicije Vladimir Salopek.

ALEKSANDRA MURAJ

“Lipovljanski susreti '85”, Istraživanje, prezentacija i zaštita kulture narodnosti, Savjet i organizacioni odbor “Lipovljanskih susreta”, Zavod za istraživanje folkloru Zagreb, Lipovljani 1986, 183 str.

U Lipovljanima, hrvatskom selu u današnjoj opštini Novska, kao i u nekoliko obližnjih naselja, u naše vreme živi šesnaest naroda i narodnosti. Višetetnička zajednica ovog kraja formirana je još početkom našeg stoleća, kada su poluopustele Lipovljane naseljavali žitelji iz različitih krajeva prostrane Austrougarske monarhije.

Zato nije neobično što se baš u Lipovljanima već više godina održava specifična manifestacija kojom se neprestano nastoje osvetliti neki od bitnih momenata istorije i života narodnosti koje žive ne samo ovde, već i na tlu Jugoslavije uopšte.

Na poziv Mjesne zajednice Lipovljani i

Organizacijskog odbora Lipovljanskih susreta, Zavod za istraživanje folkloru iz Zagreba, u okviru *Lipovljanskih susreta '85*, okupio je tom prilikom jednu grupu istraživača, uglavnom etnologa, koja je oformila tzv. istraživački tabor. Ovog puta on je imao zadatak da se, u okviru datih mogućnosti, pozabavi globalnim pitanjima istraživanja, prezentacije i zaštite kulture narodnosti kod nas. Kako su materijalne, a i vremenske mogućnosti bile skromne, na pomenutom terenu boravilo je svega 16 istraživača, čiji se rad ograničio na po nekoliko dana. Rezultate svojih ispitivanja oni su prezentovali na okruglom stolu, a njihovi referati štampani su, zajedno sa ostalim materijalima vezanim za pomenutu manifestaciju, u publikaciji pod naslovom: *Lipovljanski susreti '85*.

Teme i metode rada nisu bile unapred određene. Svaki istraživač je odabirao problematiku kojom se već ranije bavio. Zato ove radove i treba shvatiti pre svega kao moguće smernice a ne kao konačna opredeljenja.

U uvodnom referatu Dunje Rihtman-Auguštin, na samom početku, nastoje se razgraničiti osnovni stavovi u poimanju pojma *kultura*, posebno *narodna kultura*, u nauci XIX i XX veka. I dok se tzv. klasična etnologija bavila pre svega različitostima “primitivnih” kultura, shvatajući ih kao nepromenljive zatvorene datosti, današnja nauka istražuje polikulturne odnose, zapravo ističe međusobne razlike etničkih i socijalnih skupina, ali istovremeno traga za njihovim povezanostima. Drugim rečima, ukazuje se na činjenicu da specifični *znakovi* kao obeležja određene kulture ne žive izvan odnosa sa susednim kulturama. A upravo je kod nas u Jugoslaviji te međudnose, zbog strukture stanovništva, i moguće pratiti. Pomenute činjenice, međutim, još uvek je neophodno posebno isticati, pošto izvestan broj naših etnologa i folklorista narodnu kulturu shvata sasvim romantičarski.

U tom smislu korisno je i izlaganje Nives Ritig-Beljaka o mogućnostima pristupanja interetničkom terenu. Ovde se pre svega ističe njegova osobenost *multikulturne* sredine, a s tim u vezi i činjenica neminovnih međusobnih prožimanja kultura narodnosti, što je na žalost uglavnom ostajalo izvan interesovanja pojedinih istraživača na terenu.

Svaki od datih referata bavi se određenim pitanjem ili grupom pitanja koja su pre svega vezana za pojedinačne etničke skupine.

Nešto opštiji uvid, mada opet bez jasnog osećanja interferencije, ipak se prezentuje u nekoliko radova. To je pre svega tekst o istorijatu naseljavanja i formiranju narodonosnih kolektiviteta na ispitivanom području, Đure Vidmarovića. Zatim je tu rad Lele Roćenović o tradiciji kićenja majskog drveta, ili *majbana*, koja se prati od početka ovog veka do danas. Iako autorka detaljno ispituje značenja, funkcije i genezu date pojave, zanimljivo je da ne otkriva njenu važnu vezu s kultom plodnosti. Slično, mada pre svega deskriptivno, i Jagoda Vondraček-Mesar daje uvid u bogatstvo različitih predbožičnih običaja u Lipovljanima.

U okviru *Lipovljanskih susreta '85*, u dva rada je globalno govoreno i o materijalnoj kulturi kraja. O tradicijskoj ishrani govori se u prikazu tzv. težačke hrane u grupnom istraživanju Milane Černelić, Libuše Kašpar, Smiljane Petr-Marčec i Nives Ritig-Beljak. Tu se daje inventar poslova uz koje se hrana priprema, njene vrste i načini pripreme, kao i određene promene u svemu tome u novije vreme. Drugim vidom materijalne kulture, narodnim graditeljstvom Lipovljana i okoline, pozabavio se Mladen Tomljenović.

Sledeća grupa radova prezentovanih u zborniku vezuje se za različita pitanja kulture pojedinih narodnosti, koje žive u Lipovljanima i okolici. Terenska istraživanja Olge Penavin vezuju se za ispitivanja jezika mađarskog stanovništva Lipovljana i Jamarica. A Marija Kiš "oživljava" tradiciju u sećanjima mađarskog stanovništva u istim selima. Ulogom tradicionalnog u folkloru i kulturi lipovljanskih Ukrajinaca zaokupljena je u svom izlaganju Dubravka Poljak-Makaruha. Kratak pregled načina života Roma na području opštine Novska dala je Lela Roćenović.

Posebnu celinu u zborniku predstavljaju tekstovi koji se bave kulturom narodnosti izvan Lipovljana - jedan je o folkloristici Mađara u Jugoslaviji nakon II svetskog rata (Olge Penavin), jedan predstavlja prikaz nekih aspekata kulture talijanske nacionalne skupine (Loredane Bogliun-Debeljuh), drugi se bavi rezultatima zaštite talijanske nacionalne skup-

ine s posebnim osvrtom na Vodnjan (Anite Forlani), dok je poslednji o istraživanju, prezentaciji i zaštiti kulture Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije (Vlade Kostelnika).

Na kraju, u tekstu Vesne Turčin, reč je o mogućnostima obrade i zaštite dokumentacijske građe o folkloru narodnosti. Ovde se predlaže njeno uklapanje u projekat obrade i zaštite, u opštu zajedničku internacionalnu akciju čije se osnove ovde opisuje.

Sudeći po svemu, *Lipovljanski susreti '85* svakako predstavljaju određeni doprinos izučavanju kulture narodnosti kod nas. Ovi radovi ipak su više mogućnosti, nego njihova ostvarenja. Mnogo toga ostalo je samo u nagoveštaju i fragmentu. Prirodna veza, međusobnih uticaja i mešanja, kao i neprestano praćenje kontinuiteta i promena u tradicionalnoj kulturi narodnosti - prema smernicama koje se u uvodnim tekstovima daju - još uvek čekaju da budu proučene.

ZOJA KARANOVIĆ

Pontes Slavici, Festschrift für Stanislaus Hafner zum 70. Geburtstag, Herausgegeben von Dejan Medaković, Harald Jaksche, Erich Prunč, Wissenschaftliche Redaktion Eleonore Ertl, Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz 1986, XI str., 434 str.

Jubilarni zbornik radova, posvećen austrijskom slavistu, članu Austrijske i Srpske akademije nauka i umetnosti, Stanislausu Hafneru, sadrži slavljenikovu bibliografiju i 35 radova slavista iz raznih dijelova svijeta o različitim temama s područja slavistike. Objavljeni su radovi književnoteorijske, književno-povijesne, lingvističke i etimološkijske problematike.

Zbog nedostatka prostora ukratko ćemo se zadržati samo na radovima koji se dotiču folklorističke problematike.

Erich Prunč (Graz), donosi rezultate terenskog istraživanja na području Jauntal (Austrija) u radu *Dvije formule zaklinjanja iz Jauntala*.